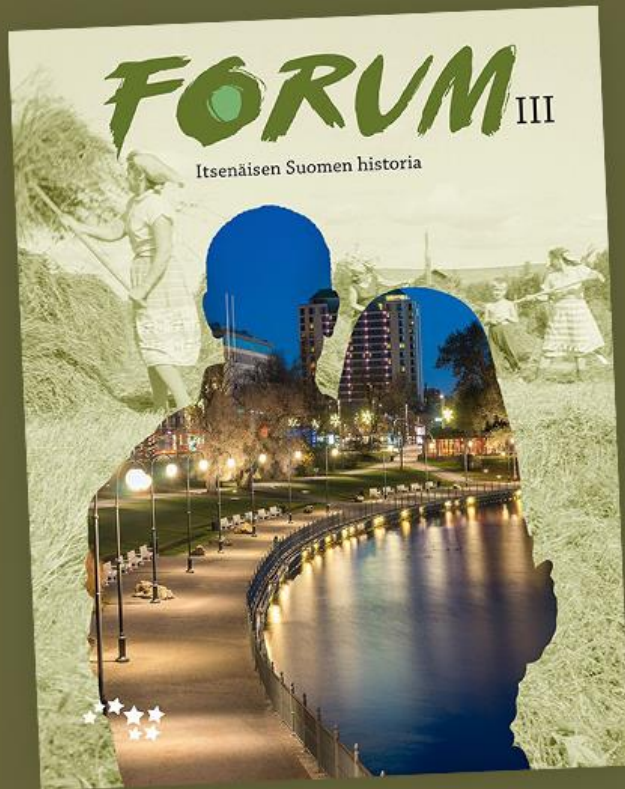

Luvut 11 ja 12

**Ulkopolitiikan
nuoruusvuodet**

**Maailman huomion
keskipisteenä -
talvisota**

Oppikirjan s. 88-91 ja 92-109

**1. Suomen ongelmat
ulkopolitiikassa
1920- ja 1930-luvuilla**

**2. Suomen ulkopoliitiikan
päälinjat 1920- ja 1930-luvuilla**

**6. Moskovan
rauhan ehdot**

**TALVI-
SOTA**

**3. Suomen ja NL:n
välinen epäluottamus**

**5. Talvisodan merkitys
Suomelle/suomalaisille**

**4. Mikä selittää
”Talvisodan ihmeen”?**

1. Millaisia ongelmia Suomella oli ulkopolitiikassaan 1920- ja 30-luvuilla?

- **Kokemattomuus.**
- **Pelko** (Neuvostoliittoa kohtaan).
- **Liittoyritykset.**
- **Tunnepitoisuus (esim. "ryssäviha").**
- **Aluekiistoja**
- **1930-luvulla maailmanpolitiikka.**

2. Tiivistä viiteen pääkohtaan Suomen ulkopolitiikan päälinjat itsenäisyyden alkuvuosikymmeninä.

Neuvosto-Venäjän/Neuvostoliiton pelko ja turvan etsiminen sitä vastaan

1. Turvautuminen Saksaan.

2. Epäonnistuneet liittoyritykset Baltian maiden kanssa.

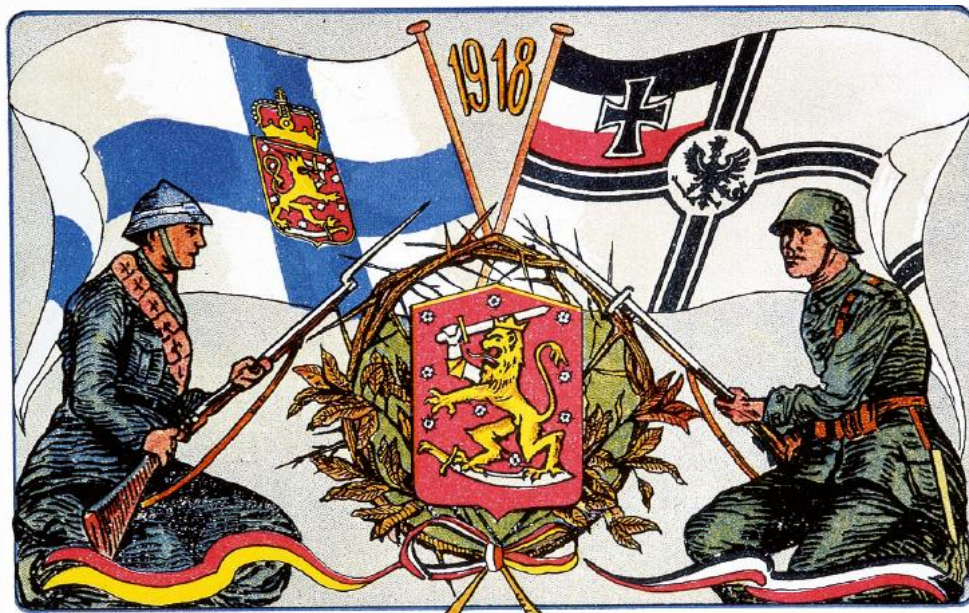
3. Turvautuminen Kansainliittoon.

4. Pohjoismainen suuntaus.

5. Puolueettomuuden korostaminen.

1. Saksalaissuuntaus

- Saksa koulutti jääkäreitä ja auttoi valkoisia sisällissodassa.
- Suomi valitsi Saksasta kuninkaan, joka ei kuitenkaan ehtinyt hyväksyä tarjottua pestiä.

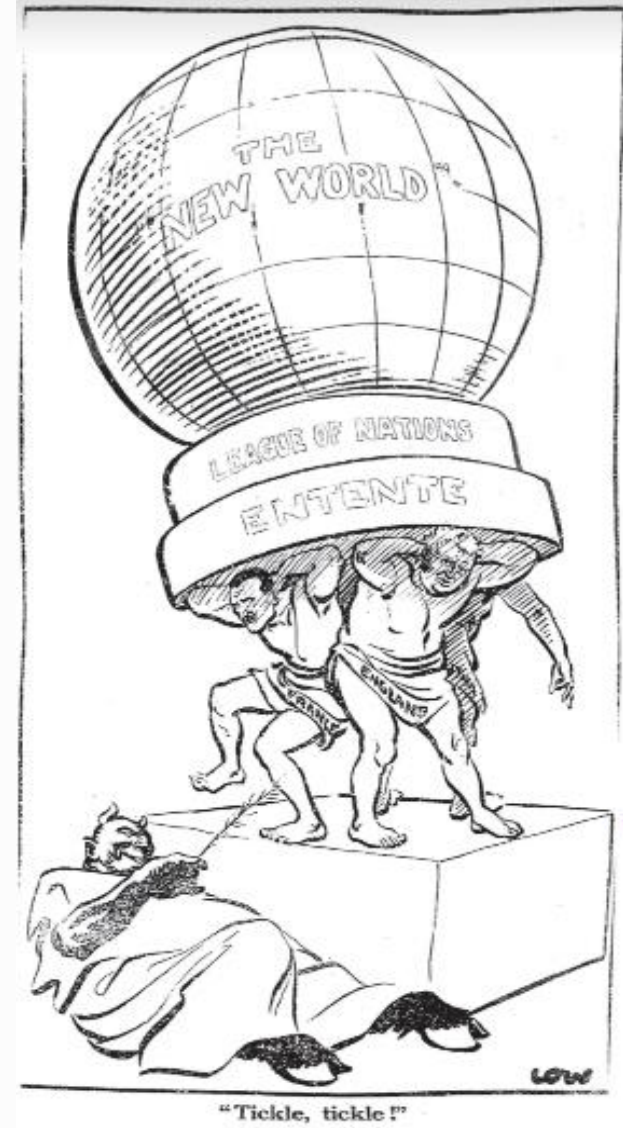
2. Reunavaltiopolitiikka

- Venäjältä irtautuneet maat etsivät yhteistyöstä turvaa Venäjää vastaan.
- Suomelle läheisiä kumppaneita olivat etenkin Baltian maat ja Puola.
- Nämä "reunavaltiot" allekirjoittivat yhteistyösopimuksen 1922. Suomen eduskunta ei sitä kuitenkaan ratifioinut.

3. Usko Kansainliittoon

- **1919** perustettiin Kansainliitto ratkomaan maailman kriisejä.
- Monet pienet maat turvautuivat Kansainliittoon.
- Suomi liittyi siihen **1920**, ja heti **1921** Kansainliitto ratkaisi Ahvenanmaan kiistan Suomen eduksi ja Ruotsin tappioksi.
- Myöhemmin **1930-luvulla** Kansainliitto ei kuitenkaan kyennyt estämään diktaattoreiden valtakimyksiä.

4. Pohjoismainen suuntaus

- **Hitler nousi valtaan 1933, mikä heikensi reunavaltioiden geopoliittista asemaa: ne jäivät kahden vastakkaisen poliittisen ideologian väliin.**
- **Suomi hylkäsi reunavaltio-politiikan ja ryhtyi lämmittämään suhteitaan Ruotsiin.**
- **Ruotsi ei kuitenkaan suostunut solmimaan puolustusliittoa Suomen kanssa.**
- **Kansikuvassa Ruotsin kuningas Kultarannassa 1936.**

5. Puolueettomaksi julistautuminen

- Sodan uhan kasvaessa Euroopassa Suomi oli ilman liittolaista. Se julistautui kaksi kertaa puolueettomaksi: ensin vuonna 1938 yhdessä muiden Pohjoismaiden kanssa ja sitten syksyllä 1939, kun Saksa hyökkäsi Puolaan ja sota laajeni.**

Puolueettomuusjulistus.

Annettu Helsingissä 1 päivänä syyskuuta 1939.

Täten ilmoitetaan tiedoksi, että Saksan ja Puolan välillä puhjenneen sodan aikana Suomi noudattaa täydellistä puolueettomuutta.

Suomen puolueettomuudesta ovat voimassa ne määräykset, jotka 27 päivänä toukokuuta 1938 Suomen, Tanskan, Islannin, Norjan ja Ruotsin välillä tehdyn selityksen mukaisesti on julkaistu 3 päivänä kesäkuuta 1938 annetussa, erinäisiä puolueettomuutta koskevia määräyksiä sisältävässä asetuksessa.

Helsingissä 1 päivänä syyskuuta 1939.

Tasavallan Presidentti

KYÖSTI KALLIO.

Puolueettomuusjulistus.

Annettu Helsingissä 15 päivänä syyskuuta 1939.

Täten ilmoitetaan tiedoksi, että mitä 1 ja 3 päivänä syyskuuta 1939 annetuissa puolueettomuusjulistuksissa on ilmoitettu Suomen puolueettomuudesta, noudatetaan myös muihin valtioihin nähden, jotka ottavat osaa puhjenneeseen sotaan.

Helsingissä 15 päivänä syyskuuta 1939.

Tasavallan presidentti

KYÖSTI KALLIO.

3. Miten seuraavat maailmanpolitiikan tapahtumat vaikuttivat Suomen asemaan?

a) Kansallissosialistien nousu valtaan Saksassa?

- Saksan ulkopolitiikka muuttui aggressiiviseksi, ja kansallissosialistit olivat avoimesti Neuvostoliiton vastaisia.**
- Tämä loi epävarmuutta Eurooppaan ja huolestutti erityisesti Neuvostoliittoa.**
- Suomi alkoi jäädä kahden ideologian väliin.**
- Neuvostoliitto liittyi vuonna 1934 Kansainliittoon, johon Suomi jo kuului.**

3. Miten seuraavat maailmanpolitiikan tapahtumat vaikuttivat Suomen asemaan?

b) Münchenin kokous

- Neuvostoliitto pelkäsi Saksan mahdollista hyökkäystä ja halusi Suomelta alueita Leningradin suojaksi.**
- Suomi kieltäytyi Jartsev-neuvotteluissa alueluovutuksista ja vetosi puolueettomuuteensa.**

3. Miten seuraavat maailmanpolitiikan tapahtumat vaikuttivat Suomen asemaan?

c) Saksan ja Neuvostoliiton hyökkäämättömyyssopimus

- Kahden aatteellisesti vastakkaisen valtion sopimus aiheutti Suomessa, kuten muuallakin maailmassa, ihmetystä.**
- Sopimuksen salaisessa lisäpöytäkirjassa Saksa ja Neuvostoliitto olivat sopineet Suomen kuuluvan Neuvostoliiton etupiiriin.**
- Suomessa tätä ei tiedetty, mutta käytännössä Neuvostoliitto sai vapaat kädet toimia Suomen suhteen.**

3. Miten seuraavat maailmanpolitiikan tapahtumat vaikuttivat Suomen asemaan?

d) toisen maailmansodan alku

- Sodan syttyminen vaikeutti Suomen ulkomaankauppaa.**
- Puolan nopea luhistuminen lisäsi pelkoja sodan laajentumisesta.**
- Neuvostoliitto aloitti etupiirijaon toteuttamisen ja käynnisti neuvottelut tukikohdista Viron ja Latvian kanssa. Ne suostuivat luovuttamaan tukikohtia.**
- Suomi sai kutsun neuvotteluihin lokakuussa 1939, mutta neuvottelut eivät edenneet, mikä johti talvisotaan.**

Tehtävä 4 (oppikirjan tehtävä)

Miksi Suomi ja Neuvostoliitto eivät luottaneet toisiinsa ennen talvisotaa?

Suomen näkökulmasta:

- **Epäluottamus Neuvostoliittoa kohtaan perustui historiaan.**
- **Suomi oli kuulunut aikaisemmin Venäjään. Neuvostoliitto nähtiin sen perillisenä ja sen koettiin uhkaavan Suomen itsenäisyyttä.**
- **Porvarillinen valkoinen Suomi vihasi kommunismia.**
- **Sortokauden aikana epäluottamus venäläisiä kohtaan oli lisääntynyt.**
- **Neuvostoliittoa syytettiin Suomen punaisten tukemisesta sisällissodassa ja sen jälkeen. Punaisten toiminta sisällissodassa nähtiin Neuvostoliiton aktivoimana.**
- **Suomen kommunistinen puolue aiheutti levottomuutta. Se oli perustettu Neuvostoliitossa, ja sen tavoitteena oli vallankumous Suomessa.**
- **Kommunistit olivat ajoittain aktiivisia Suomessa ja esimerkiksi vakoilivat Neuvostoliiton laskuun.**

Tehtävä 4 (oppikirjan tehtävä)

Miksi Suomi ja Neuvostoliitto eivät luottaneet toisiinsa ennen talvisotaa?

Neuvostoliiton näkökulmasta:

- **Suomi oli oikeistolainen valtio, joka oli lähettänyt vapaaehtoisia Neuvostoliiton kimppuun ja tukenut Baltian maiden valkoisia.**
- **Suomi oli antanut esimerkiksi Ison-Britannian laivaston hyökätä alueidensa kautta Neuvostoliittoon.**
- **Suomessa kommunistien toiminta oli kiellettyä, mutta Suomessa toimi monia avoimesti kommunismin ja Neuvostoliiton vastaisia järjestöjä.**

Mitkä tekijät selittävät talvisodan ihmeen?

Suomen armeijan vahvuudet

- maaston tuntemus sekä taito liikkua, majoittua ja taistella kovassa pakkasessa
- vahva puolustushenki ja kansallinen yhtenäisyys
- toimiva radiotiedustelu
- ”salaisina aseina” sukset, ahkio, telta ja kamiina

Molotov cocktail oli bensiinin, petrolin, spriiin, tervan ja tulitikun tai sytytysrievun yhdistelmä. Paloherkkää asetta käytettiin neuvostopanssareita vastaan.

Mitkä tekijät selittävät talvisodan ihmeen?

Puna-armeijan heikkoudet:

- Puna-armeija uskoi lyhyeen sotaan, eikä sillä ollut mukanaan talvivarusteita (yksiköitä oli siirretty suoraan Puolan rintamalta).
- Huolto ei toiminut, suksia ei osattu käyttää ja majoituskalustoa ei aina ollut.
- Neuvostoliitto luotti liikaa omaan voimaansa eikä uskonut Suomen puolustuskykyyn eikä -tahtoon.
- Stalinin puhdistuksissa vuosina 1937–38 oli tapettu tai vangittu lähes koko NL:n uuteen mekanisoituun sodankäyntiin koulutettu upseerikunta.

Puna-armeijan lippu

4. Talvisodan ihme

Suomen vahvuudet:

- Suomen armeija tunsi maaston ja osasi liikkua talvisessa metsässä.
- Puolustaja on aina edullisemmassa asemassa kuin hyökkääjä.
- Miesten ja aseiden vähäisyys korvattiin taktisilla asioilla (motit), improvisoiduilla aseilla (Molotovin cocktail) ja päättäväisyydellä (talvisodan henki).

Kansainvälisen tilanteen vaikutus:

Länsivaltojen avuntarjous Suomelle vaikutti Stalinin halukkuuteen irtautua sodasta: hän ei ollut valmis sotimaan länsivaltojen kanssa Suomen takia.

4. Talvisodan ihme

Neuvostoliiton heikkoudet:

- **Stalin oli tappanut kyvykkäitä upseereita vainoissa.**
- **Poliittiset komissaarit valvoivat ammattiupseereita.**
- **Motorisoitu armeija soveltui huonosti Suomen talveen, ja miehistön talvivarusteet olivat kehnot.**
- **Neuvostoliitolla oli väärä mielikuva Suomen puolustuskyvystä ja yhtenäisyydestä, ja puna-armeija sortui siksi etenkin sodan alussa ylimielisyyteen.**

Talvisodan merkitys

- Talvisota oli Suomen toinen itsenäisyystaistelu.
- Sota yhdisti poliittisesti kahtiajakautunutta kansaa: talvisodan henki.
- Taistelu ylivoimaa vastaan loi legendaarisen maineen ja syntyi myytti talvisodan ihmeestä.
- 26 000 kaatui ja 43 000 haavoittui. (NL x5)
- Luovutetuilta alueilta lähti evakkoon (siirtolaisiksi) 430 000 ihmistä.

5. Talvisodan merkitys

- Talvisodan henki tarkoittaa kansan melko jakamatonta yksimielisyyttä siitä, ettei itsenäisyyttä haluttu menettää. Tämä näkyi rintamalla peräänantamattomana taisteluna.
- Yksimielisyyttä pyrittiin sodan aikana ja heti sen jälkeen tietoisesti korostamaan esim. Mannerheimin päiväkäskyillä, "tammikuun kihlauksella" ja vapaussodan muistopäivästä (16.5.) luopumisella.
- Talvisodan henki näkyi myös siinä, että "kaveria ei jätetty", vaan haavoittuneet pyrittiin aina saattamaan turvaan. Myös kaatuneet tuotiin pois rintamalta kotipaikan multaan haudattaviksi. Suomi oli II MS:ssa ainoa maa, jossa tehtiin näin.

Moskovan rauhan ehdot 1940

- Karjalan kannas
- Laatokan Karjala
- Sallan alue (ja Kuusamo)
- Osa Kalastajasaarennosta
- Suomenlahden saaria
- Hankoniemi 30 v.

→ Aluemenetykset n. 10 %

- 26 000 kaatunutta
- 43 000 haavoittunutta
- 430 000 evakkoa

Kirjan s. 105!!!